

Zitierhinweis

Pánek, Jaroslav: Rezension über: Slezská Univerzita.
Filozoficko-Přírodovědecká Fakulta (ed.), Všechny cesty vedou do
Říma, Opava: Slezská univerzita, 2021, in: Český časopis historický,
2022, 2, S. 488-489, [https://recensio-stag.lorax.syslab.com/r/bb48bb
aac2464516ab67a4c178ee9fb1](https://recensio-stag.lorax.syslab.com/r/bb48bbaac2464516ab67a4c178ee9fb1)

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen
Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber
hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der
Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen
Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

Všechny cesty vedou do Říma

(= Acta Historica Universitatis Silesianae Opaviensis, 14)

Opava, Slezská univerzita 2021, s. 9–149, ISBN 978-80-7510-477-9, ISSN 1803-411X.

Nejnovější svazek časopisu Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě nese monotematický název ve smyslu tradičního *Mille viae ducunt hominem per saecula Romam*. Přináší jedenáct studií, jejichž autoři jsou badatelé několika českých a slovenských univerzit, ústavů Akademie věd ČR a Národního památkového ústavu. Část z nich je věnována dílčím aspektům starověkých a středověkých kulturních dějin a klasické filologie, především literárním dílům (poezii, moralistní literatuře, biografistice), pramenům duchovní a hmotné kultury, dokonce i pohledu gender studies na postavení žen ve starověku a recepci antiky v současné širší veřejnosti. Několik dalších studií přináší nové poznatky o vztazích českých zemí k Římu a Itálii.

Vliv římské antiky na českou barokní literaturu sleduje Lubor Kysučan, který zdůrazňuje exemplárně dopad na dramatickou tvorbu (školní hry), naučnou literaturu a poezii. Četbou latinských autorů na gymnáziích v českých zemích a Rakousko-Uhersku na sklonku 19. století se zabývá Karla Vymětalová; zařazuje do vzdělávacího curricula – vcelku nepřekvapivě – především Caesara, Cicérona, Ovidia, Livia a Tacita. Její oprávněný apel na morální podnětnost výroků těchto autorů je třeba doplnit v tom smyslu, že dobří učitelé latiny udržovali tuto tradici na československých gymnáziích ještě po polovině 20. století, než došlo k takovým „reformám školství“, které latinu zcela marginalizovaly.

Pozoruhodné poznatky o velké sbírce antického umění, kterou vytvořil generál a diplomat František baron Koller (1767–1826) na středočeském zámku Obříství, předkládá studie Jany Malaníkové. Muž, který se na rakouské straně vyznamenal v napoleonských válkách a poté doprovázel Napoleona na Elbu, za svého diplomatického působení v Neapoli (1815–1818 a 1821–1826) vytvořil obrovskou kolekci, která se měla stát základem veřejného muzea, ale záměr se již neuskutečnil a po Kollerově úmrtí bylo hrubým odhadem na 10 000 předmětů rozprodáno po Evropě a něco dostalo se i do Ameriky.

Dva články se dotýkají dějin Českého historického ústavu v Římě a jeho sídla – české Papežské koleje Nepomucenum. Studie Ivany Koucké *Cesty historika starověku prof. Josefa Dobiáše do Říma* (s. 103–116) se vrací k osobnosti významného historika antiky a klasického filologa, jemuž byl nedávno věnován knižní životopis.¹ Autorka rekonstruuje a hodnotí výzkumné cesty Josefa Dobiáše, z nichž nejvýznamnější byla hned ta úvodní, když v letech 1923–1924 patřil mezi první stipendisty Československého ústavu. Budoucí světově uznávaný specialista na helénistické a římské dějiny Sýrie a Balkánu a na dějiny moravsko-slovenského prostoru v římské době tam rozšířil svůj badatelský obzor a navázal významné kontakty, mj. s Accademia dei Lincei a Istituto di Studi Romani. Tyto kontakty využíval i při následujících cestách (někdy Itálií jen projížděl za studiem římských památek v Africe) a při účasti na kongresech římských studií. Ivana Koucká shrnuje poznatky o vědecké diplomacii, která se ode-

1 Hana KÁBOVÁ – Ivana KOUCKÁ a kol., *Josef Dobiáš (1888–1972). Život a dílo*, Praha – Pelhřimov 2019.

hrávala mezi Římem a Prahou jednak při Dobiášově neochotě přizpůsobit se interpretačním modelům mussoliniovského pojetí římských dějin, jednak při rozporech mezi některými stipendisty a Komisí Československého historického ústavu v Římě, která centrálně řídila jejich činnost.

Autorčině tezi, že Dobiáš byl nejúspěšnějším stipendistou, pokud jde o uplatnění jeho tematiky na mezinárodních kongresech, lze přisvědčit. Zároveň je třeba vzít na vědomí, že římský ústav byl primárně určen k výzkumu bohemikálních pramenů a že bylo dáno povahou věci, když tyto výzkumy a ediční záměry zůstávaly ve stínu pozornosti italské i širší mezinárodní odborné veřejnosti. Měly však podstatný význam pro bádání o starších českých a středoevropských dějinách, a současný výzkum na ně také s prospěchem navazuje.

Článek Zdeňka Jíráska a Tomáše Krömera *Cestování do Říma a Itálie v Československu 1918–1992* (s. 117–128) vystihuje hlavní etapy a proměny v intenzitě cestování, zaznamenává politickou motivaci uzavírání hranic či jejich relativní otevřenosti, stejně jako proměny dopravních prostředků od dominantní železnice přes automobilismus k letecké dopravě. Základní vývojové tendence, doprovázené statistickými údaji, dokládají silnou závislost potenciálních cestovatelů na panujícím režimu (například po částečném uvolnění roku 1956 vycestovalo do Itálie pouhých 42 československých občanů, kdežto v roce 1969, kdy ještě doznívalo Pražské jaro, jich bylo přes 79 tisíc). Navíc Itálie jako soused Jugoslávie, státu s prostupnými hranicemi, sehrávala významnou úlohu při emigraci na Západ.

Autorská dvojice právem věnuje pozornost specifické náboženské motivaci cest do

Říma. V této souvislosti přibližuje velmi cenný pramen, pamětní záznamy Josefy Prouzové (prababičky Zdeňka Jíráska) o pouti do Říma a na další poutní místa v Itálii v dubnu 1929. Popisuje výpravu velmi početné výpravy českých a moravských katolíků za účasti biskupů, jejich soukromou audienci u papeže Pia XI. a další zcela mimořádné okolnosti. Zde je však třeba zdůraznit, že neslo o obvyklou cestu zbožných poutníků, nýbrž o pečlivě připravenou výpravu na inauguraci reprezentativní české koleje Nepomucenum, která byla právě tehdy otevřena v předvečer svatováclavského milénia. I když tato souvislost autorům unikla, je třeba ocenit, že svým výkladem obohatili pohled na jednu z klíčových událostí v česko-vatikánských vztazích.

Zásluhou Slezské univerzity vznikl sborník, který přináší množství nových poznatků o dějinách české recepce antiky i pozdějších kulturních dějin Itálie, o vztahu Čechů k Římu a Itálii. Vzhledem k zařazení anglických souhrnů každého z článků mohou tyto práce využít i zahraniční badatelé, kteří se zajímají o vyznačování italské kultury do zemí za Alpami.

Jaroslav Pánek

Středověk

Martin SLEPIČKA

Úcta k svatému Jeronýmovi v českém středověku

Ostrava, Repronis 2021, 236 s., 122 obr.,
ISBN 978-80-7329-464-9.

S jubilejním odkazem „K 1600. výročí smrti církevního otce svatého Jeronýma“ vyšla kniha ostravského historika Martina Slepíčky, který se zabývá zejména kulturními dějina-